

Notă informativă
la proiectul Codului serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova

I. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite prin implementarea noilor reglementări

1.1. Prezentul proiect vine să confirme adeziunea Republicii Moldova la standardele europene privind libertatea de exprimare și accesul la serviciile media audiovizuale, în temeiul art.66 lit.d), art.72 alin.(3) lit.r), art.126 alin.(2) lit.a)-b) și art.132 alin.(1) din Constituția Republicii Moldova.

Prezentul proiect de cod creează cadrul necesar aplicării Directivei 2010/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 10 martie 2010 privind coordonarea anumitor dispoziții stabilite prin acte cu putere de lege sau acte administrative în cadrul statelor membre cu privire la furnizarea de servicii mass-media audiovizuale (Directiva serviciilor mass-media audiovizuale), publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 95 din 15 aprilie 2010.

Elaborarea noului proiect de cod este oportună din, cel puțin, următoarele motive:

- Legislația audiovizuală actuală nu este suficientă și eficientă, fapt ce a generat o dezvoltare inadecvată a domeniului;
- Legislația audiovizuală actuală nu răspunde nici evoluțiilor tehnologiilor informaționale, nici provocărilor fără precedent când mass-media, în general, și domeniul audiovizualului, în particular, sunt utilizate masiv în scopuri nedemocratice, fapt ce dinamitează misiunea și vocația socială a mass-media;
- Legislația audiovizuală actuală nu este armonizată cu reglementările legislației comunitare, fapt ce diminuează drastic contribuția potențială a domeniului audiovizualului în asigurarea dreptului fundamental al cetățenilor la o informare corectă și complexă, inclusiv a minorilor și a persoanelor cu nevoi speciale; în fortificarea coeziunii sociale; în explorarea și promovarea patrimoniului cultural național, european și internațional;
- Legislația audiovizuală actuală nu asigură autonomia instituțională, independența economică și editorială a furnizorilor de servicii media, fapt soldat cu o multitudine de fenomene negative, inclusiv poziții dominante în formarea opiniei publice; practici anticoncurențiale; „parazitism informațional”; oferte mediatice străine intereselor cetățenilor și societății în întregime;
- Legislația audiovizuală actuală nu asigură nici reprezentativitate socială adecvată, nici autonomie instituțională, nici independență decizională în cadrul autorității de reglementare a domeniului și a autorităților de supraveghere a furnizorilor publici de servicii media, faptul semnificând că respectivele principii democratice nu sunt puse în valoare și, deci, nu pot produce plusvaloare în beneficiul cetățenilor.

1.2. Ajustarea legislației naționale audiovizuale la legislația europeană și implementarea noilor reglementări țintește următoarele efecte:

- a) să asigure dreptul de a primi informații corecte și obiective și să contribuie la formarea liberă a opiniilor;
- b) să garanteze și să asigure dreptul la independență editorială și libertatea de exprimare;
- c) să asigure independența autorității de reglementare a domeniului și a autorității de supraveghere a furnizorilor publici de servicii media;
- d) să asigure, să mențină și să dezvolte pluralismul audiovizual;
- e) să asigure securitatea și dezvoltarea spațiului audiovizual național.

Ajustarea legislației nu este un scop în sine, ci trebuie să asigure, în definitiv, condiții necesare pentru dezvoltarea domeniului de o manieră, care să-i permită să-și onoreze misiunea și vocația socială, să fie în serviciul societății și să contribuie, prin mijloacele-i specifice, la fortificarea democrației.

II. Principalele prevederi, locul actului în sistemul legislației, evidențierea elementelor noi.

2.1. Principalele prevederi ale proiectului de Cod vizează:

- Principiile de comunicare audiovizuală, în temeiul cărora trebuie să activeze toți furnizorii de servicii media, inclusiv: libertatea de exprimare; independența și libertatea editorială; respectarea drepturilor fundamentale ale omului; asigurarea informării corecte; protecția minorilor și a persoanelor cu dizabilități; protejarea spațiului audiovizual național; echilibrul de gen; responsabilități culturale; transparența proprietății etc;
- Reglementările generale cu referire la serviciile media audiovizuale liniare și neliniare, oferite de către toți furnizorii;

- Reglementările speciale și specifice pentru furnizorii publici de servicii media;
- Reglementările pentru furnizorii comunitari de servicii media;
- Reglementările pentru distribuitorii de servicii media;
- Reglementările generale cu referire la comunicările comerciale audiovizuale;
- Reglementările cu referire la autoritatea de reglementare a domeniului audiovizualului.

2.2. Locul actului în sistemul legislației

Proiectul prezentului cod urmează să înlocuiască *Codul audiovizualului al Republicii Moldova nr. 260 din 27.07.2006*.

2.3. Evidențierea elementelor noi

Proiectul Codului operează cu o multitudine de elemente noi, inclusiv:

- Sintagme lipsă în legislația actuală, preluate din Directiva 2010/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 10 martie 2010, precum „serviciu media audiovizual”, „furnizor de servicii media”, „serviciu media audiovizual liniar/nelinear”, „program audiovizual”, „producător independent”, „publicitate interactivă”, „publicitate virtuală”, etc;
- Noțiuni și definiții lipsă în legislația actuală, precum „serviciu media audiovizual generalist/ de știri/ tematic”; „furnizor național/regional/local de servicii media”, clasificarea fiind stabilită nu în funcție de aria geografică de acoperire, ci de numărul de populație care are acces la serviciile media oferite de un furnizor; „pluralism audiovizual (intern/extern)”; „program audiovizual în primă difuzare”; „dezinformare mediatică”; „propagandă mediatică”; „discurs de ură”; „spațiu audiovizual național”, ce reprezintă altceva, decât spațiul informațional; „protejarea spațiului audiovizual național”, etc;
- Definiție exactă a programelor audiovizuale proprii, precum și o cotă obligatorie diferențiată pentru furnizorii de servicii media, în funcție de clasificarea lor;
- Cotă obligatorie pentru furnizorii de servicii media de cel puțin 50% de programe achiziționate din statele membre ale Uniunii Europene și din terțe state participante la Convenția europeană a Consiliului Europei privind televiziunea transfrontalieră;
- Cotă obligatorie pentru operele europene (50%) și pentru cele create de producătorii independenți (10%) din Republica Moldova;
- Două principii noi de comunicare audiovizuală: „Protejarea spațiului audiovizual național” și „Echilibrul de gen”;
- Instituirea pentru proprietarii beneficiari din domeniul audiovizualului a unor limite speciale, pe măsură să prevină apariția pozițiilor dominante în formarea opiniei publice;
- Un nou mecanism de măsurare a audienței care să elimine actualele suspiciuni și să asigure relații corespunzătoare între domeniul audiovizualului și industria publicității comerciale;
- Suplimentarea atribuțiilor furnizorilor publici de servicii media, cu accent pe explorarea tehnologiilor informaționale, care să le permită o îndeplinire adecvată a misiunii ce le revine;
- Un nou mecanism de gestionare a activității furnizorului public național de servicii media, menit să sporească eficiența prin încurajarea performanțelor profesionale;
- Un nou mecanism de finanțare a furnizorului public național de servicii media (0,9% din bugetul public anual), care oferă mai multă independență economică și editorială, mai multă previzibilitate și permite planificarea/realizarea în timp a acțiunilor prioritare;
- Un nou mecanism de formare a componenței organului de supraveghere a furnizorului public național de servicii media, menit să-i asigure reprezentativitate socială (din 15 membri 5 urmează a fi din alte localități decât mun. Chișinău) și independența decizională;
- Consacrarea juridică a noțiunii de „furnizori comunitari de servicii media” și un set de reglementări pentru activitatea acestora;
- Reglementări adecvate pentru oferta distribuitorilor de servicii media, precum: obligativitatea de a include cel puțin 50% din serviciile de televiziune libere la retransmisie și fără condiționări tehnice și financiare ale furnizorilor de servicii media aflați sub jurisdicția Republicii Moldova, inclusiv serviciile de televiziune „must carry”; obligativitatea ca serviciile de televiziune în limba română și serviciile de televiziune cu subtitrare/dublare în limba română să constituie cel puțin 50% din numărul total de servicii distribuite; obligativitatea ca serviciile de televiziune care provin din statele membre ale Uniunii Europene și din terțe state participante la Convenția europeană a Consiliului Europei privind televiziunea transfrontalieră să constituie cel puțin 50% din numărul total de servicii distribuite;
- Reglementări privind serviciile media audiovizuale neliniare (la cerere);
- Un nou mecanism de constituire și de activitate a autorității de reglementare a domeniului audiovizualului, menit să-i asigure reprezentativitate socială, competență, capacitate de expertiză și independență decizională.

III. Referințele la reglementările corespondente ale legislației comunitare și nivelul compatibilității proiectului de act legislativ cu reglementările în cauză

3.1. Presentul proiect de Cod corespunde reglementărilor comunitare. El transpune în legislația națională prevederile Directivei 2010/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 10 martie 2010 privind coordonarea anumitor dispoziții stabilite prin acte cu putere de lege sau acte administrative în cadrul statelor membre cu privire la furnizarea de servicii mass-media audiovizuale (Directiva serviciilor mass-media audiovizuale - DSMAV). Proiectul ține cont și de prevederile noi cuprinse în Propunerea de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2010/13/UE privind coordonarea anumitor dispoziții stabilite prin acte cu putere de lege sau acte administrative în cadrul statelor membre cu privire la furnizarea de servicii mass-media audiovizuale având în vedere evoluția realităților pieței.

La elaborarea proiectului au fost luate în considerare prevederi din alte documente comunitare și internaționale relevante, precum:

- Convenția Europeană a Drepturilor Omului, în special articolul 10, precum și jurisprudența în domeniu a Curții Europene a Drepturilor Omului;
- Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene;
- Convenția europeană privind televiziunea transfrontalieră (1989);
- Convenția ONU privind drepturile copilului și Recomandarea 874 (1979) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, care consacră noțiunea de interes superior al copilului ca fiind una de drept internațional;
- Recomandarea (91)5 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei cu privire la dreptul la extrase din evenimente majore ce constituie obiectul drepturilor de exclusivitate pentru radiodifuziunea televizată într-un context transfrontalier;
- Recomandarea 97(20) a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei cu privire la discursul de ură și completată pe baza art.9 din DSMAV;
- Recomandarea Rec (2000)23 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre cu privire la independența și funcțiile autorităților de reglementare a sectorului radiodifuziunii;
- Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice (articolul 2 litera (a));
- Directiva 2003/33/CE a Parlamentului European și a Consiliului 26 mai 2003 privind armonizarea actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre în materie de publicitate și sponsorizare în favoarea produselor din tutun;
- Declarația din 27.09.2006 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei cu privire la garantarea independenței serviciului public de radiodifuziune;
- Directiva 2006/114/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind publicitatea înșelătoare și comparativă;
- Recomandarea Rec (2007)2 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre cu privire la pluralismul mijloacelor mass-media și diversitatea conținutului mediatic;
- Recomandarea Rec (2007)3 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre privind misiunea serviciului public al audiovizualului în societatea informațională și Comunicarea Comisiei cu privire la aplicarea normelor privind ajutoarele de stat serviciilor publice de radiodifuziune, 2009 / C 257/01;
- Declarația din 31.01.2007 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind protecția rolului mass-media în democrație, în contextul concentrării mass-media;
- Declarația din 26.03.2008 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei cu privire la independența și funcțiile autorităților care reglementează sectorul de radiodifuziune;
- Rezoluția nr. 1636 (2008) a APCE cu privire la indicatorii mass-mediei în societatea democratică;
- Rezoluția Parlamentului European din 25 septembrie 2008 privind concentrarea și pluralismul mass-media în Uniunea Europeană;
- Declarația din 11.02.2009 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei cu privire la rolul mass-media pentru comunitate în promovarea coeziunii sociale și a dialogului intercultural;
- Recomandarea Rec (2009)5 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre cu privire la măsurile de protecție a copiilor contra informației și comportamentului dăunător și de promovare a participării lor active la formarea noului mediu informațional și comunicațional;
- Rezoluția Parlamentului European din 21 mai 2013 referitoare la Carta UE: norme standard pentru libertatea mass-media în UE.

Parte dintre definițiile din proiect, precum cea pentru „pluralism audiovizual” se bazează pe referirile la pluralism ce se regăsesc în DSMAV (considerentul 5) și în Recomandarea Comitetului de miniștri al Consiliului Europei Nr. R(99)1, precum și în „Studiul independent al indicatorilor pentru pluralismul media în statele membre ale Uniunii Europene – o abordare bazată pe analiza de risc” (Independent Study on Indicators for Media Pluralism in the Member States - Towards a Risk-Based Approach, Final Report. Leuven, July 2009), publicat de Comisia Europeană în 2009. Definiția pentru noțiunea de „propagandă mediatică” este apropiată celei utilizate la reuniunea a 44 a EPRA (European Platform of Regulatory Authorities) de la Yerevan, Armenia (20-21 octombrie 2016).

Unele prevederi din proiectul de Cod, cum ar fi cele referitoare la cotele de producție proprie sau la cotele de producție în limba de stat, nu sunt prevăzute expres în DSMAV. Acest fapt, însă, nu împiedică statele să adopte norme mai detaliate și mai stricte (considerentul 41, DSMAV): „Statele membre ar trebui să poată să aplice norme mai detaliate sau mai stricte în domeniile coordonate prin prezenta directivă în cazul furnizorilor de servicii mass-media aflați sub jurisdicția acestora, asigurându-se în același timp că normele respective sunt coerente cu principiile generale ale dreptului Uniunii”.

La elaborarea reglementărilor vizând serviciile media audiovizuale neliniare a fost luată în considerare experiența mai multor țări, inclusiv România, Italia, Marea Britanie, Franța, Germania, Belgia.

Având în vedere cele expuse, adoptarea prezentului proiect de cod ar semnifica ajustarea legislației în domeniu la reglementările comunitare care să asigure funcționarea serviciilor media audiovizuale pe principii democratice în beneficiul fiecărui cetățean și a societății în întregime.

Deputații în Parlament